

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Daniely Zemanové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 2. 2010, č. j. 426/10, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 8. 2013, č. j. 11 A 165/2010 – 68,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížností napadá v záhlaví označené usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků.

Městský soud v napadeném usnesení konstatoval, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních před městským soudem opakovaně od soudních poplatků osvobozován pro svou nemajetnost. Městský soud o stěžovatelově nemajetnosti nepochyboval ani v nynější věci.

Městský soud však shledal jiný důvod, pro který nebylo stěžovateli možno přiznat osvobození od soudních poplatků. Tímto důvodem byl šikanózní výkon práva. Stěžovatel podle městského soudu zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jak v řízení o žalobách, tak v řízení o kasačních stížnostech jej povzbuzují k další procesní aktivitě i na úrovni Ústavního soudu, která nijak nesvědčí ani o snaze dobrat se vyřešení právní otázky ani o tom, že žalobce vůbec bere zřetel na rozhodnutí soudů, jež mu opakovaně ze stejných důvodů nevyhověly.

Závěru o šikanózním výkonu práva dle městského soudu nasvědčuje i způsob, jakým stěžovatel vedl tento a obdobné spory. Žaloba před městským soudem se odvíjela od žádosti stěžovatele o určení advokáta k podání ústavní stížnosti proti rozsudkům Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2009, č. j. 3 Ads 108/2009 – 82 a č. j. 3 Ads 109/2009 – 79, jimiž byla zamítnuta kasační stížnost stěžovatele proti usnesením městského soudu, kterými stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

Městský soud dále zdůraznil, že u stěžovatele evidoval 358 žalob, které z naprosté většiny napadaly rozhodnutí žalovaného, případně jeho nečinnost či nezákonný zásah, kterého se žalovaný měl dle stěžovatele dopustit. Zpravidla tyto spory vycházejí ze žádosti o bezplatnou právní službu podle § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a mívají stereotypní průběh již od samého počátku. Stěžovatel požádá žalovaného o určení advokáta, ten mu ho určí. Stěžovatel však není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně nehodlá s advokátem spolupracovat a dává najevo své nevalné mínění o úrovni přiděleného advokáta. Advokát pak požádá žalovaného o zrušení určení a ten mu vyhoví. Následuje žaloba a stěžovatel ve věci podává návrhy na určení lhůty k provedení procesního úkonu, navzdory poučení opakovaně soud upozorňuje na nesprávné uvedení sídla žalovaného a domáhá se opravy zřejmých nesprávností. Na základě názoru opakovaně uplatňuje námitky místní nepřislušnosti soudu, zpochybňuje doručení písemností, které prokazatelně obdržel. Stěžovatel nesouhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, takže je soud jednání povinen nařídit. Stěžovatel se však na ně nedostaví s odůvodněním, že mu jeho poměry neumožňují cestu do Prahy.

Městský soud uzavřel, že smyslem řízení a jednotlivých stěžovatelových návrhů již není ochrana práv, ale již pouze samotné vedení sporu, využívání všech možných i nemožných prostředků procesní obrany. Smysl původní pře tak ustoupil do pozadí a motivací stěžovatele je pouze proces samotný. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 – 22, městský soud dovodil, že s ohledem na počet sporů, které žalobce vede, a na samoučelnou povahu některých uplatněných procesních návrhů, je třeba jeho žádost o osvobození od soudních poplatků považovat za zneužití institutu osvobození od soudního poplatku.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

Zmíněné usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž vyjádřil nesouhlas s postupem městského soudu. Dle stěžovatele procesní řád, kterým je soud vázán, dovoluje odepřít osvobození od soudních poplatků přes nedostatek prostředků jen tehdy, je-li žaloba zjevně neúspěšná. Stěžovatel uvádí, že byl výslovně poučen o možnosti podat žádost o osvobození od soudních poplatků a měl tedy být v této věci osvobozen. Stěžovatel dále v kasační stížnosti uvedl své další výhrady, jimiž se snažil zvrátit napadené usnesení městského soudu.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

pokračování

Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu o neosvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Zdejší soud se plně ztotožnil se závěrem a odůvodněním městského soudu, že povaha sporu vedeného před městským soudem nesla znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. Z tohoto důvodu je přitom v případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, důvodné nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

Při dané úvaze lze vyjít ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „*v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08*“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Stěžovatel se tedy mýlí, pokud tvrdí, že odepřít osvobození od soudních poplatků lze jen z důvodu zjevné neúspěšnosti žaloby.

Městský soud se při závěru o šikanózním výkonu práva přidržel okolností stávajícího případu a dále zhodnotil postup stěžovatele v povahou obdobných sporech. Vedle velkého počtu sporů, které stěžovatel vede (městský soud počet stěžovatelových žalob vyčíslil na 358, u zdejšího soudu je evidováno přes 800 stěžovatelových věcí, z toho jen za letošní rok přes 200), což by samo o sobě nemohlo odůvodnit neosvobození od soudního poplatku, městský soud rozebral postup stěžovatele v dané věci a také podobnost takového postupu v dalších stěžovatelových sporech.

V podmínkách nynější věci městský soud zcela přesvědčivě poukázal na povahu sporu, kdy byl žalovaným stěžovateli určen advokát k poskytnutí právní služby, posléze pak k podnětu určeného advokáta žalovaná dospěla k závěru, že nedošlo ke vzniku právního vztahu mezi stěžovatelem a tímto advokátem z důvodů na straně stěžovatele. Dále městský soud popsal, že takový průběh sporu se neliší od dalších obdobných stěžovatelových věcí. Nejvyšší správní soud poukazuje i na skutečnost, že stěžovatel spor prodlužuje tím, že žaloby podává u místně nepřislušného soudu či namítá místní nepřislušnost, ač je obeznámen s tím, který soud je v takových věcech místně příslušný. O tom, že ani v nynější věci stěžovatel nevybočil z popsaného způsobu vedení sporu, svědčí to, že původně žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 2. 2010, č. j. 270/10, jímž byl k zastupování stěžovatele určen advokát JUDr. Vladimír Koubek, podal k místně nepřislušnému Krajskému soudu v Brně, který byl nucen věc postoupit usnesením ze dne 17. 3. 2010, č. j. 30 A 23/2010 – 12. U městského soudu byl tento spor veden pod sp. zn. 9 A 75/2010. Uvedené řízení však městský soud musel zastavit pro nezaplacení soudního poplatku. Po právní moci tohoto usnesení stěžovatel rozšířil svou žalobu a domáhal se zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 2. 2010, č. j. 426/10, kterým žalovaný zrušil rozhodnutí ze dne 2. 2. 2010, č. j. 270/10, z důvodu již poskytnuté služby. I toto rozšíření žaloby musel Krajský soud v Brně postoupit městskému soudu, přičemž již z předešlého postupu ve věci musel být stěžovatel obeznámen se skutečností, že Krajský soud v Brně není k rozhodnutí příslušný. Městský soud rovněž dále popsal další aspekty stěžovatelova postupu v obdobných sporech (viz část I. tohoto rozsudku), které svědčí o tom, že při svých procesních krocích je stěžovatel veden spíše snahou vést spor pro spor.

Zcela adekvátně v dané souvislosti tak vyznělo i hodnocení městského soudu, že dané skutečnosti nasvědčuje i to, že v nynější věci se jedná o určení advokáta pro vedení sporu před Ústavním soudem o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud tak v žádném případě nemůže se stěžovatelem souhlasit v jeho expresivní námitce, že je arogancí soudu, pokud zpochybňuje právo kohokoliv podat ústavní stížnost.

Nejvyšší správní soud dále poznamenává, že městský soud řádně zdůvodnil, proč šikanózní výkon práva ze strany stěžovatele odůvodnil odklon od rozhodovací praxe městského soudu, kdy bylo stěžovateli osvobození od soudních poplatků přiznáno. Odůvodnění městského soudu bylo náležitě věcně i argumentačně podloženo, za takových podmínek bylo přitom možno odklon od minulé rozhodovací praxe na úrovni krajských soudů aprobovat.

K dalším tvrzením uplatněným stěžovatelem v kasační stížnosti zdejší soud konstatuje, že šlo dílem o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat stěžovatelovy projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu, dílem šlo o vyjádření stěžovatelových názorů na povinnosti účastníka řízení bez úzké vazby k předmětu nynějšího řízení před zdejším soudem.

Konečně zdejší soud uvádí, že stěžovatelovou námitkou podjatosti směřující proti všem soudcům třetího senátu zdejšího soudu nebylo třeba se jakkoli zabývat. Důvodem je skutečnost, že o nynější kasační stížnosti rozhodoval devátý senát, jehož se stěžovatelem namítaná podjatost netýkala.

IV. Závěr a náklady řízení

Kasační námitky uplatněné stěžovatele nebyly Nejvyšším správním soudem shledány důvodnými a ani z přezkumu dle § 109 odst. 4 s. ř. s., jenž Nejvyšší správní soud provádí vždy z úřední povinnosti, nevyplýnul důvod, pro který by měl být napadený rozsudek krajského soudu zrušen. Kasační stížnost proto byla v souladu s ustanovením § 110 s. ř. s., větou poslední, zamítnuta.

pokračování

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud dle ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nenáleží. Toto právo by náleželo žalovanému, protože však žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné náklady, jež by mu vznikly a jež by překročily náklady jeho běžné administrativní činnosti, ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. října 2013

Mgr. Daniela Zemanová
předsedkyně senátu